

Synne Christin Colling

Sammenhengen mellom elevenes ønskede temaer i seksualundervisningen og læreboka Naturfag 9

FoU-oppgave i Naturfag MGLU3507

Veileder: Pål Kvello

Våren 2022

Sammendrag

I dette forskningsprosjektet har det blitt sett på hvilke temaer elevene på 9. trinn ønsker at seksualundervisningen skal inneholde, samt hvilken viktighetsgrad disse har. Dette har så blitt sammenlignet med læreboka Naturfag 9. Seksualundervisning i skolen er et tema som er under mye kritikk for øyeblikket. Skolen burde fremdeles bli benyttet som en viktig bidragsyter når det kommer til å gi elevene nyttig og god informasjon. Siden læreboka fremdeles er et hyppig brukt pedagogisk hjelpemiddel i skolen vil det være spennende å se på hvordan temaene som elevene opplever som viktige stemmer overens med vektleggingen i læreboka.

Med utgangspunkt i en spørreundersøkelse og en lærebokanalyse har jeg basert på 63 elevs besvarelser lagd en gjennomsnittlig viktighetsgrad. Videre har en kvantitativ lærebokanalyse blitt benyttet for å telle over hvor mange avsnitt som tar for seg de ulike temaene. Dette har igjen blitt gjort om til en viktighetsgrad sett fra læreboka sin side, for å enklere kunne sammenligne funnene fra spørreundersøkelsen og lærebokanalysen.

I denne studien fant jeg ut at temaer som følelser, grenser og respekt, prevensjon, seksuelt overførbare sykdommer og graviditet og fødsel har en større viktighetsgrad i boka, enn hos elevene. På den andre siden er temaene puberteten, pornografi, kroppspress og kroppsidealer, nytelse og kjønn og kjønnsorganer i liten grad representert i læreboka, og har et stort avvik i forhold til elevenes ønsker. Temaene seksualitet, sex og abort er også representert i mindre grad representert i boka, men ikke like liten grad som de øvrige temaene.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
2	Teori	5
2.1	Begrepsavklaring.....	5
2.1.1	Seksualundervisning.....	5
2.1.2	Seksualitet	5
2.1.3	Seksuell helse	6
2.2	Tidligere forskning om ungdommens opplevelse av seksualundervisning	6
2.2.1	Sex og samfunn	6
2.2.2	Sex og sånn- ungdommenes innspill til seksualiseringsdebatten	7
2.3	Verdens helseorganisasjons (WHO) og BZgA «Sexuality education matrix».....	7
2.4	Gjeldende læreplan i naturfag	8
3	Metode.....	9
3.1	Spørreundersøkelsen	9
3.1.1	Utvalg	10
3.1.2	Gjennomføring av spørreundersøkelsen.....	10
3.2	Lærebokanalyse.....	10
3.2.1	Valg av bok	10
4	Resultater og analyse.....	12
4.1	Kjønnsfordeling og seksualundervisning på 9. trinn	12
4.2	Elevenes opplevelse av viktigheten til seksualundervisningen i skolen.....	12
4.3	Temaene elevene ønsker at seksualundervisningen skal inneholde	13
4.4	I hvor stor grad ønsker elevene å lære om temaene?.....	13
4.4.1	Puberteten.....	13
4.4.2	Seksualitet	14
4.4.3	Følelser	14
4.4.6	Pornografi.....	15
4.4.7	Grenser og respekt.....	15
4.4.8	Kroppspress og kroppsidealer	15
4.4.9	Sex	16
4.4.10	Prevensjon	16
4.4.11	Seksuelt overførbare sykdommer (SOS)	16
4.4.13	Abort.....	17
4.5	Sammenligning mellom elevenes besvarelser og læreboka Naturfag 9	17
5	Diskusjon.....	18
5.1	Elevenes opplevelse av viktigheten av å ha seksualundervisning i skolen	18

5.2	Hvordan samsvarer temaenes viktighetsgrad for elevene og Naturfag 9?	18
5.3	Elevenes ønsker og læreboka sett opp mot læreplanen	20
5.4	Hvilken betydning har denne forskningen?.....	21
6	Avslutning	21
7	Litteraturliste	22
8	Vedlegg	23
8.1	Vedlegg 1: Tabell over funn fra læreboka Naturfag 9.....	23
8.2	Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen	34
8.3	Vedlegg 3: Mail sendt til skolene	39
8.4	Vedlegg 4: Utrekningen av forholdet mellom antall avsnitt og viktighetsgrad.....	40

1 Innledning

I løpet av livet opplever mennesker mange endringer, kroppslige og psykiske, store og små. Mange av disse endringene skjer i ungdomstiden og kan være spennende, men også skumle og utfordrende. Kroppen, seksualiteten og følelsene er i en konstant endring, og for at ungdommen skal klare å håndtere disse endringene trenger de god kunnskap, veiledning og støtte. Ungdommen i dag får inntrykk fra mange ulike kanter, som sosiale medier, venner og internett. Flere av disse inntrykkene kan være gode og nyttige, mens andre ikke nødvendigvis stemmer overens med virkeligheten. Det er derfor viktig at skolen, som en felles arena for all ungdom, er en god bidragsyter til nyttig og korrekt informasjon. For at elevene skal oppleve undervisningen som nyttig er det viktig at den er tilpasset deres kunnskapsbehov sett ut fra deres livssituasjon.

Seksualundervisning har lenge blitt plassert under faget naturfag, og selv om dette er et tverrfaglig tema så kombinerer fremdeles 77% av lærerne seksualundervisningen med naturfagundervisningen (Hind, 2016, s.27). Basert på dette er det trygt å si at store deler av seksualundervisningen fremdeles foregår i naturfag. Hvordan seksualundervisningen foregår rundt omkring i Norge er ikke universell, da det er flere ulike måter å gjennomføre den på. Lærebøker er en enkel og håndfast kilde til informasjon, som benyttes mye av lærere i naturfagundervisning. Ifølge funnene gjort av Waagene og Gjerustad (2015, s.27) er gjennomsnittet av naturfaglærere ganske enige i utsagnet om at læreboka er det mest sentrale læremiddelet i undervisningen. Dersom lærerne velger å basere undervisningen på innholdet i lærebøkene er det viktig at disse tar for seg temaene som elevene opplever som nyttige. Problemstillingen for denne oppgaven er derfor: *Hvordan samsvarer temaene som elevene på 9. trinn ønsker å lære om med temaene i læreboka Naturfag 9?*

På grunn av omfanget til denne oppgaven er det nødvendig å gjøre noen begrensninger. For det første er problemstillingen rettet direkte til elever på 9. trinn, og det er spesifikt én bok som skal analyseres. Som allerede nevnt er seksualundervisning et tverrfaglig tema, men siden analysen er av en naturfagslærebok vil kun læreplanen i naturfag tas i betraktning i denne oppgaven.

2 Teori

Denne delen av oppgaven vil inneholde en begrepsavklaring av seksualundervisning, seksualitet og seksuell helse. Videre tar den for seg tidligere forskning om ungdommens opplevelse av seksualundervisning i skolen og Verdens helse organisasjons (WHO) og Federal Center for Health Education (BZgA) sin matrise for hva elevene burde lære om i ulike aldersgrupper. Til slutt hva læreplanen i naturfag sier om seksualundervisning.

2.1 Begrepsavklaring

2.1.1 Seksualundervisning

Seksualundervisning handler om undervisning om seksualitet, og BZgA og WHO definerer seksualundervisning som:

“Learning about the cognitive, emotional, social, interactive and physical aspects of sexuality. Sexuality education starts early in childhood and progresses through adolescence and adulthood. For children and young people, it aims at supporting and protecting sexual development. It gradually equips and empowers children and young people with information, skills and positive values to understand and enjoy their sexuality, have safe and fulfilling relationships and take responsibility for their own and other people’s sexual health and well-being.” (BZgA & WHO, 2010, s.20).

Denne definisjonen viser at seksualundervisningen handler om mer enn kun det tekniske aspektet ved seksualitet, men også følelser og samhandling. Samt at den starter i ung alder også før skolegang, og at den ikke er over etter endt skolegang. God seksualundervisning er nøkkelen til å forstå egen seksualitet, som vil føre til bedre seksuell helse og velvære.

2.1.2 Seksualitet

Seksualiteten vår er sammensatt av flere aspekter, og store medisinske leksikon (Gründfeld & Almås, 2021) skriver at den påvirker vår personlighet i stor grad. En god opplevelse av seksualitet avhenger av læring og erfaring. BZgA og WHO definerer seksualitet på denne måten:

“Sexuality is a central aspect of being human throughout life and encompasses sex, gender identities and roles, sexual orientation, eroticism, pleasure, intimacy and reproduction. Sexuality is experienced and expressed in thoughts, fantasies, desires, beliefs, attitudes, values, behaviours, practices, roles and relationships. While sexuality can include all of these dimensions, not all of them are always experienced or expressed. Sexuality is influenced by the interaction of biological, psychological,

social, economic, political, cultural, ethical, legal, historical, religious and spiritual factors” (BZgA & WHO, 2010, s.17).

Denne definisjonen viser at seksualitet handler om mer enn bare sex, men også om blant annet kjønnsidentitet og seksuell orientering. Det oppleves og uttrykkes både fysisk og mentalt, og er påvirket av mange faktorer utover det rent biologiske.

2.1.3 Seksuell helse

Helse- og omsorgsdepartementet (2016, s.7) påpeker at god helse er sammensatt, og at fravær av sykdom ikke er det eneste som er nødvendig for god helse. God seksuell helse er med på å øke livskvaliteten, og BZgA og WHO definerer seksuell helse som:

“Sexual health is a state of physical, emotional, mental and social well-being in relation to sexuality; it is not merely the absence of disease, dysfunction or infirmity. Sexual health requires a positive and respectful approach to sexuality and sexual relationships, as well as the possibility of having pleasurable and safe sexual experiences, free of coercion, discrimination and violence. For sexual health to be attained and maintained, the sexual rights of all persons must be respected, protected, and fulfilled” (BZgA & WHO, 2010, s.17-18).

Denne definisjonen påpeker at god seksuell helse er preget av mer enn kun fysiske tilstander som seksuelle sykdommer og dysfunksjoner. Det er like viktig med det følelsesmessige og sosialt velvære, som krever en respektfull tilnærming, trygghet, respekt og beskyttelse av rettigheter.

2.2 Tidligere forskning om ungdommens opplevelse av seksualundervisning

Denne delen vil inneholde tidligere forskning gjort av Sex og samfunn (Hind, 2017) og Redd barna (Grande, 2005).

2.2.1 Sex og samfunn

Sex og samfunn (Hind, 2017) gjennomførte en undersøkelse om seksualundervisning i skolen. I denne kom det frem at 8 av 10 mener at seksualundervisning i skolen er viktig for å ivareta et godt forhold til egen kropp, samt at 7 av 10 mener at det burde være enda mer seksualundervisning i skolen (Hind, 2017, s.7). Basert på dette synes mange ungdommer at seksualundervisningen er viktig, samt at den burde styrkes og videreføres. Videre ble det gjort funn som tilsa at 5 av 10 opplevde å savne noen temaer i undervisningen om seksualitet (Hind, 2017, s.7). Temaene som elevene savnet var først og fremst mer om sex, og problemstillinger omhandlende sex (Hind, 2017, s.36). Andre savnede temaer var også

overgrep og voldtekt, grenser, graviditet, abort, debut og kjønnsidentitet (Hind, 2017, s.36). Det ble også gjort funn om hvilke temaer som var ønsket at seksualundervisningen skulle inneholde, og dette var voldtekt, sykdommer, graviditet, abort, prevensjon, seksualitet, grenser og kropp (Hind, 2017, s.14).

2.2.2 Sex og sånn- ungdommenes innspill til seksualiseringsdebatten

Redd barna kom i 2005 ut med rapporten sex og sånn, og i denne kom det frem at ungdommen generelt ønsker bedre og mer mangfoldig seksualundervisning (Grande, 2005). De opplever seksualundervisning som viktig, og mener at myndighetene må satse på dette i skolen, da det er en felles arena for alle (Grande, 2005, s.9). I dag har ungdommen enklere tilgang på seksuelt innhold enn tidligere. Ungdommene i rapporten uttrykte også at de lærer om seksualitet fra mange hold, men at de er klar over at ikke all informasjonen er troverdig (Grande, 2005, s.12). Ungdommene påpeker også at et aktivt forhold til egne grenser skaper et sunnere forhold til seksualitet, og at denne dannelsen for mange starter i ungdomstiden (Grande, 2005, s.18-19). Mange elever opplever dagens undervisning som gammeldags og veldig teknisk (Grande, 2005, s.24), og de ønsker et mer mangfoldig innhold seksualundervisningen som tar for seg mer enn bare sex.

«Spørsmål som angår ungdoms forhold til seksualitet handler om mye mer enn akkurat sex, debut og lignende. Det handler om ansvar, tillit, kroppsideal og mobbing, og om menneskers forhold til hverandre. Ungdommene er også opptatt av spørsmål knyttet til selvrespekt, motepress, spiseforstyrrelser, mobbing og andre spørsmål som ikke er direkte knyttet opp mot seksualitet, men som likevel kan ha en påvirkning.» (Grande, 2005, s.21).

2.3 Verdens helseorganisasjons (WHO) og BZgA «Sexuality education matrix»

WHO og BZgA har kommet med «Sexuality education matrix», som er en tabell over hvilke temaer som burde introduseres til barn i ulike aldre (BZgA & WHO, 2010, s.33). Den fordeles i aldersgruppene 0-4, 4-6, 6-9, 9-12, 12-15 og 15 og opp, og temaene kroppen og kroppens utvikling, seksualitet, fruktbarhet og reproduksjon, følelser, seksuell helse, seksuelle rettigheter, forhold og livsstil og sosial og kulturell bestemmelse av seksualitet (BZgA & WHO, 2010, s.35). Det vil kun trekkes frem relevante hovedmål for aldersgruppene 12-15 og 15 og opp, da denne oppgaven er rettet mot elever på 9. trinn.

Under temaet kroppen og kroppens utvikling skal det gis informasjon om kroppen, kroppsbilde og modifisering av kroppen for aldersgruppen 12-15 år (BZgA & WHO, 2010,

s.46). For teamet seksualitet oppgir matrisen at det skal informeres om at sex er mer enn samleie for aldersgruppen 15 og opp, samt å utvikle positive holdninger til seksualitet og nytelse, og aksept for ulike seksuelle legninger og identiteter (BZgA & WHO, 2010, s.49). I temaet fruktbarhet og reproduksjon skal det informeres om graviditet, abort, prevensjon og nødprevensjon for aldersgruppen 15 og opp (BZgA & WHO, 2010, s.49). Følelser er også et tema i matrisen, og for aldersgruppen 15 og opp skal de lære å håndtere følelsene sine, som kjærlighet, skam, tillit, skuffelse osv. (BZgA & WHO, 2010, s.49). Under temaet sosial og kulturell bestemmelse av seksualitet skal blant annet påvirkningen av gruppepress og pornografi introduseres for aldersgruppen 12-15 år (BZgA & WHO, 2010, s.47).

2.4 Gjeldende læreplan i naturfag

Læreplanen i naturfag består av mer enn bare kompetansemål, da den er inndelt i *Om faget* og *Kompetansemål*. Om faget tar for seg fagets relevans og sentrale verdier, kjerneelementer, tverrfaglige temaer og grunnleggende ferdigheter. Gjennomgående i hele læreplanen for naturfag finner vi mål knyttet opp mot seksualundervisningen, da både i fagets relevans og sentrale verdier, kjerneelementer, det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring og kompetansemål, som kan ses i tabell 1. Disse målene kan være store og kan ta for seg mye. For å presentere og bryte de opp er de blå områdene i tabell 1 direkte utdrag fra læreplanen, mens de grønne områdene er konkret innhold fra disse utdragene.

Tabell 1: Det blå området er direkte sitater fra læreplanen i naturfag hentet fra fagets relevans og sentrale verdier, kjerneelementene, folkehelse og livsmestring og kompetansemålet rettet mot seksualundervisning. Det grønne området er disse delt opp i

Fagets relevans og sentrale verdier				
«Naturfag skal også bidra til at elevene utvikler kompetanse til å ivareta egen og andres helse» (Utdanningsdirektoratet, 2020, s.2).				
Få kompetanse til å ivareta egen helse			Få kompetanse til å ivareta andres helse	
Kjerneelementer				
«Elevene skal forstå hvordan kroppens store og små systemer virker sammen. De skal også forstå hvordan kroppen utvikler seg, og hvordan fysisk og psykisk helse kan ivaretas. Kunnskap om kroppens systemer og hvordan de påvirker hverandre, skal hjelpe elevene til å ta vare på egen kropp og helse i et livslangt perspektiv» (Utdanningsdirektoratet, 2020, s.3)				
Kunnskap om kroppens systemer	Forstå hvordan kroppens systemer virker sammen	Forstå kroppens utvikling	Lære å ivareta fysisk helse	Lære å ivareta psykisk helse
Tverrfaglig tema - Folkehelse og livsmestring				
«I naturfag handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å gi elevene kompetanse til å forstå sin egen kropp og ivareta sin egen fysiske og psykiske helse. Elevene skal kunne forholde seg kritisk til og bruke helserelevant informasjon til å ta gode og ansvarlige valg knyttet til helse, sikkerhet og miljø i både hverdags- og arbeidsliv» (Utdanningsdirektoratet, 2020, s.3).				
Forstå egen kropp	Lære å ivareta egen fysisk helse	Lære å ivareta egen psykisk helse	Forholde seg kritisk til helserelevant informasjon	Kunne bruke helserelevant informasjon
Kompetansemål				

3 Metode

I denne delen av oppgaven vil den benyttede metoden bli presentert og begrunnet. For å kunne besvare problemstillingen ble det benyttet spørreundersøkelse og lærebokanalyse.

3.1 Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen som ble gjennomført i dette forskningsprosjektet var en semistrukturert spørreundersøkelse, som vi si at den inneholder både åpne spørsmål og spørsmål med oppgitte svaralternativer (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.130). Undersøkelsen ble gjennomført som en digital spørreundersøkelse ved hjelp av nettskjema.no, som er utviklet og driftet av Universitetet i Oslo (nettskjema@usit.uio.no). Den besto av totalt 17 spørsmål, der kun ett var åpent. De første tre spørsmålene hadde svaralternativer og handlet om hvilket kjønn de identifiserte seg som, om de tidligere hadde hatt seksualundervisning på 9. trinn og i hvilken grad de opplevde seksualundervisning som viktig i skolen. Det fjerde spørsmålet var det åpne spørsmålet der elevene skulle skrive ned hvilke temaer de ønsket at seksualundervisningen skal inneholde, som ses i vedlegg 2. De resterende 13 spørsmålene hadde også svaralternativer, og elevene skulle her gradere de ulike forhåndsvalgte temaene puberteten, seksualitet, følelser, kjønn og kjønnsorganer, nytelse, pornografi, grenser og respekt, kroppspress og kroppsidealer, sex, prevensjon, seksuelt overførbare sykdommer, graviditet og fødsel og abort. Disse temaene baserte seg altså ikke på hva elevene hadde svart på spørsmål fire. Graderingen baserte seg på hvor viktig elevene syntes det er å lære om temaet, der 1 er lite viktig og 5 er veldig viktig.

At alle de 17 spørsmålene var i samme undersøkelse skyldtes tidsrammen. Dersom jeg hadde hatt bedre tid ville det blitt gjennomført to undersøkelser. Den første ville inneholdt de fire første spørsmålene, mens den andre ville vært basert på temaene svart i den første undersøkelsen. De 13 temaene elevene skulle gradere, hadde jeg plukket ut på forhånd. Hensikten var at de 13 spørsmålene kunne dekke alle temaene elevene vill komme med i spørsmål fire. Dette viste seg å stemme, og det var heldigvis ikke noen andre temaer som ble ønsket. Elevene kan ha lest gjennom de forhåndsvalgte teamene får innsending av skjemaet, som kan ha påvirket oppgavens validitet da dette kan påvirke svarene på spørsmål fire.

3.1.1 Utvalg

Utvalget for denne oppgaven er elever som under undersøkelsens tidspunkt gikk på 9. trinn. Grunnet tidsbegrensningen for denne oppgaven ble det sendt ut en e-post til 2 skoler i Trøndelag der jeg tidligere hadde vært i praksis, og en skole i Viken der jeg hadde kontakter. Av disse tre skolene var det kun de to skolene i Trøndelag som gjennomførte undersøkelsen, og dette med et totalt utvalg på 63 elever. Den begrensede størrelsen på utvalget kan føre til at resultatene er av lav validitet.

3.1.2 Gjennomførelse av spørreundersøkelsen

I e-posten de tre skolene fikk tilsendt fikk de informasjon om hva funnene skulle benyttes til og hvordan undersøkelsen skulle forklares til elevene, se vedlegg 3. Lærerne ble instruert til å gjennomgå spørsmålstypene i forkant av gjennomføringen, og presisere at elevene kan svare så mye de vil på det åpne spørsmålet. Lærerne ble også instruert til å informere elevene om at undersøkelsen var anonym, frivillig og at den kunne avbrytes når som helst.

3.2 Lærebokanalyse

Lærebokanalysen i dette forskningsprosjektet er en kvantitativ innholdsanalyse. Angvik (1982, s.374-375) beskriver romanalyse som en mulig kvantitativ innholdsanalyse, der det ses på omfanget av bestemte saksforhold. En romanalyse ble benyttet i denne oppgaven ved at det ble telt opp antallet avsnitt som omhandlet hvert tema, og vedlegg 1 viser hva de inneholder.

3.2.1 Valg av bok

For å velge hvilken lærebok som skulle benyttes i denne besvarelsen, ble det satt tre kriterier. For det første skulle boken være lagd for den gjeldende læreplanen, altså fagfornyelsen av 2020. Det andre kriteriet var at den var beregnet til å benyttes i undervisning på 9.trinn, og det siste var at den måtte inneholde et kapittel beregnet til å bli benyttet i seksualundervisningen. For å finne et utvalg søkte jeg etter bøker fra de tre forlagene jeg forbinder med lærebøker, altså Gyldendal, Cappelen Damm og Aschehoug Univers. Ut ifra dette ble utvalget bøkene Element 9 (Arntzen et al., 2021), Naturfag 9 (Steiniger & Wahl, 2020) og Solaris 9 (Gregers et al., 2021). Den første boka jeg fikk tilgang på var Naturfag 9, og siden den oppfylte alle kriteriene falt valget på denne. Kapittelet som ble benyttet i denne analysen var kapittel 4, Sex- og det som skjer etter, og detaljer om læreboka er oppgitt i tabell 2.

Tabell 2: Viser den valgte boka med utgiver, forfattere, utgivelsesår, læreplan og sideomfanget som er benyttet i oppgaven.

Bok	Utgiver	Forfatter	Læreplan	Utgivelsesår	Sideomfang
Naturfag 9	Cappelen damm	- Erik Steiniger - Andres Wahl	Fagfornyelsen	2020	s. 115-157

3.3 Etikk og personvern

For å besvare problemstillingen i denne oppgaven trengte det å innhentes informasjon, og i en slik forskningsoppgave er personvern et viktig aspekt. Før gjennomføringen av datainnsamlingen leste jeg meg opp på reglene rundt innsamling av data ved hjelp av spørreundersøkelse på nettsidene til Norsk senter for forskningsdata, NSD. På nettsiden fant jeg at forskningsprosjektet er meldepliktig dersom:

«Spørreskjemaet inneholder opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner direkte eller indirekte og/eller spørreskjema på noe tidspunkt i prosessen knyttes til identifiserende opplysninger om respondenten (f.eks. IP-adresse, e-postadresse, informasjonsskapsler, nettleserinformasjon eller lignende)» (NSD, u.å.)

For å besvare problemstillingen trengtes det ikke innhenting av personopplysninger, men for å bekrefte at innhenting ikke brøt med noen retningslinjer tok jeg kontakt med NSD. Her ble det bekreftet at forskningsprosjektet ikke var meldepliktig, og at det ikke var nødvendig med innhenting av et dokumentert samtykke. Personvernet er med dette ivaretatt, men det er fremdeles viktig å tenke på etikken rundt forskningsoppgaven. Deltakerne i denne spørreundersøkelsen ble informert om at den var anonym, og at de kunne trekke seg når som helst, samt informasjon om hva dataen skulle benyttes til. I lærebokanalysen trenger det ikke å tas hensyn til personvern, men det skal fremdeles behandles med respekt.

3.4 Gjennomføring av analysen

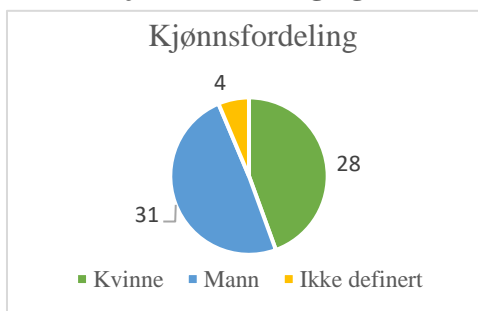
For det ene åpne spørsmålet i undersøkelsen ble det dannet en ordsky for å illustrere hvilke temaer flest elever ønsket at seksualundervisningen skulle inneholde. Jo flere som ønsket temaet desto større er ordet. Mange ord har samme størrelse, og antakelsene om enkelte størrelsesforhold er gjort på øyemål. For å analysere spørreundersøkelsen startet jeg med å lage diagrammer for alle de 16 spørsmålene med svaralternativer. Disse diagrammene ble lagd for å vise fordelingen av hvor mange som har svart hver enkelt viktighetsgrad. For å enklest kunne sammenligne diagrammene med hverandre og læreboka er det beregnet typetall og gjennomsnittlig viktighetsgrad for hvert enkelt diagram. Typetallet er den viktighetsgraden flest har svart. Gjennomsnittet er tatt ved å gange antallet svar per viktighetsgrad med verdien til viktighetsgraden. Deretter blir alle disse produktene summert sammen, og delt på totalt antall besvarelser. Typetallet vil gi et heltall, mens for gjennomsnittet har jeg benyttet 1 desimal.

For å enklere kunne sammenligne viktighetsgraden elevene valgte opp mot boka, måtte antall avsnitt per tema gjøres om til et sammenlignbart mål. Antall avsnitt i kapittelet (105) ble delt på antall temaer (13), og forholdet på 8,07 avsnitt per tema ble brukt som middelgraderingen 3 på skalaen. Deretter ble en enkel lineær matematisk modell konstruert, der en økning på 2,7 avsnitt per tema i læreboka tilsvarer en økning på 1 i viktighetsgrad. Med denne modellen kan dermed et gitt antall avsnitt i boka estimere en viktighetsgrad. Detaljert beregning av modellen er gitt i vedlegg 4. Prosentvis avvik mellom elevenes og lærebokas viktighetsgradering av temaene er beregnet ved å trekke elevenes fra lærebokas gradering, og dele differansen på elevenes viktighetsgradering. Negativt avvik tilsier at læreboka anser temaet som mindre viktig enn elevene, og den prosentvise størrelsen beskriver i hvor stor grad denne uenigheten er. Positivt fortegn betyr da at boka anser temaet som viktigere enn elevene.

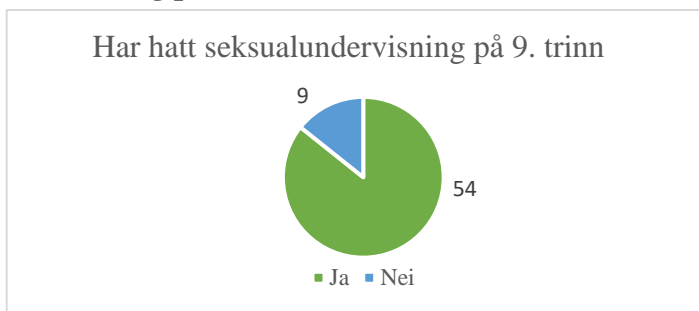
4 Resultater og analyse

Denne delen av oppgaven vil ta for seg resultatene fra spørreundersøkelsen på 9. trinn, og sammenligne med læreboka naturfag 9.

4.1 Kjønnfordeling og seksualundervisning på 9. trinn

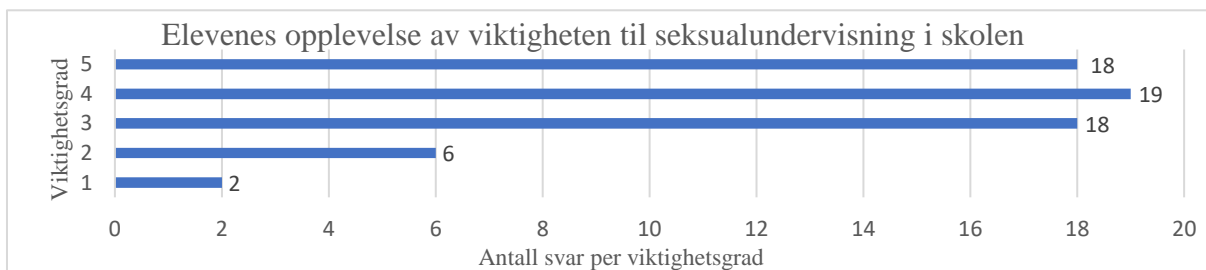
Figur 1: Viser en oversikt over hvilke kjønn som deltok i undersøkelsen.

Figur 2: Viser en oversikt over hvor mange av elevene som har hatt seksualundervisning på 9. trinn.

Kjønnfordelingen i undersøkelsen er det første resultatet, og som figur 1 viser var det en relativt jevn fordeling mellom antall gutter og jenter, samt et lite fåtall som ikke identifiserer seg med noen av disse kjønnene. Det andre resultatet, som vist i figur 2, er at 54 elever har hatt seksualundervisning i løpet av 9. trinn.

4.2 Elevenes opplevelse av viktigheten til seksualundervisningen i skolen

Figur 3: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at seksualundervisning er i skolen. 5 er veldig viktig, 1 er lite viktig.

Når det kommer til elevenes opplevelse av seksualundervisningens viktighet i skolen svarte 55 av 63 elever 3, 4 eller 5 som vist i figur 3. Flest har svart 4, men det er 1 person som skiller 4 fra 3 og 5. Dette kan tyde på at elevene opplever seksualundervisning i skolen som viktig.

4.3 Temaene elevene ønsker at seksualundervisningen skal inneholde

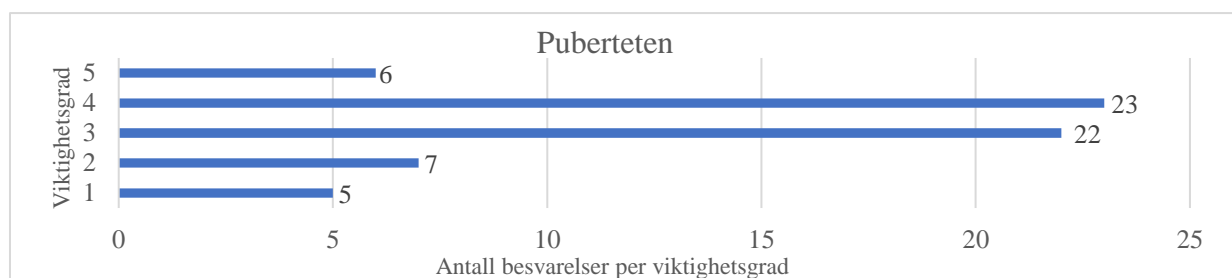
Figur 4: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet puberteten er i seksualundervisningen.

Det tredje resultatet viser hvilke temaer elevene ønsker at seksualundervisningen skal inneholde, og dette var totalt de 13 temaene som kan ses i figur 4. Elevenes svar er samlet inn til disse overordnede temaene, der f.eks. p-piller og kondomer har blitt regnet som prevensjon. Ordene i ordskyen er større desto flere som ønsket temaet, basert på dette var det flest som ønsket temaet puberteten. Like etter kommer sex og prevensjon, etterfulgt av kjønnssykdommer og porno.

4.4 I hvor stor grad ønsker elevene å lære om temaene?

I denne delen av resultatene skal funnene fra 4.3, altså de 13 temaene som elevene ønsker at seksualundervisningen skal inneholde, graderes. Elevene graderte hvor viktig gjennomgangen av hvert enkelt tema er i seksualundervisningen, der 1 er lite viktig og 5 er veldig viktig.

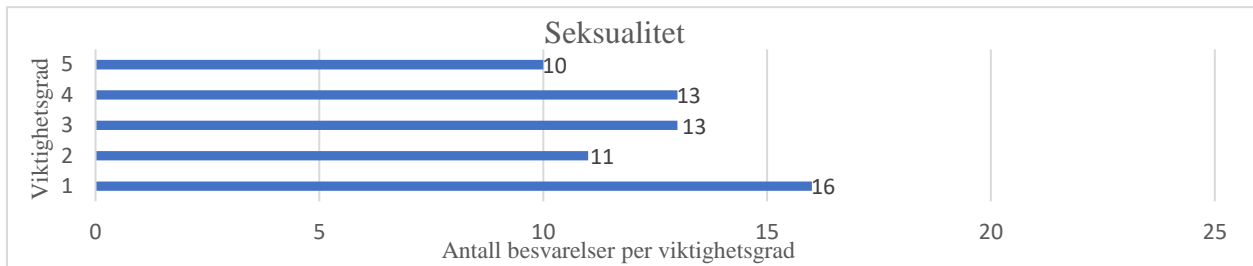
4.4.1 Puberteten

Figur 5: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet puberteten er i seksualundervisningen.

Flertallet av elevene har svart 3 og 4, og det er stor forskjell mellom disse og de resterende graderingene, som vist i figur 5.

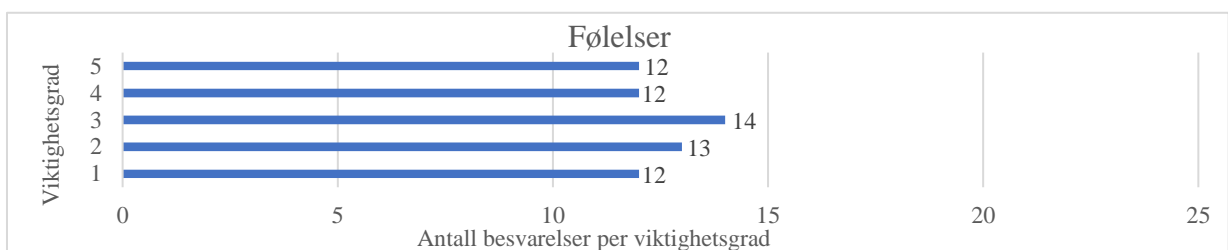
4.4.2 Seksualitet

Figur 6: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet seksualitet er i seksualundervisningen.

Seksualitet var det eneste temaet der flest elever svarte 1, som vist i figur 6. Det er generelt en veldig jevn fordeling på de fem graderingene, som viser stor uenighet blant elevene.

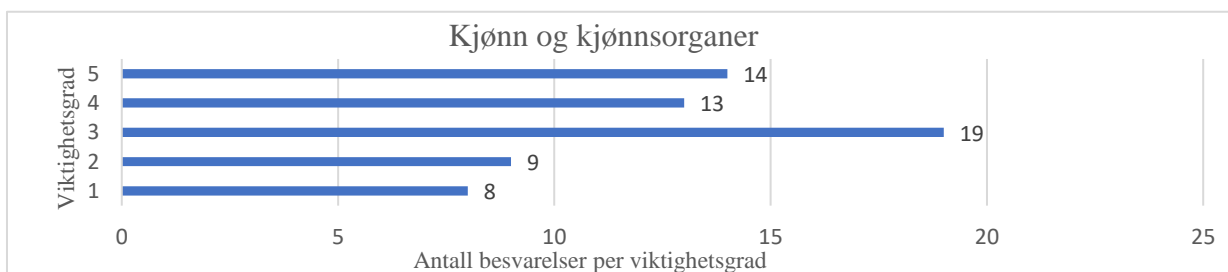
4.4.3 Følelser

Figur 7: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet følelser er i seksualundervisningen.

Angående temaet følelser er det også stor uenighet, da det er en jevn fordeling der kun 2 og 3 ikke har nøyaktig 12 besvarelser, men henholdsvis 13 og 14, som ses i figur 7.

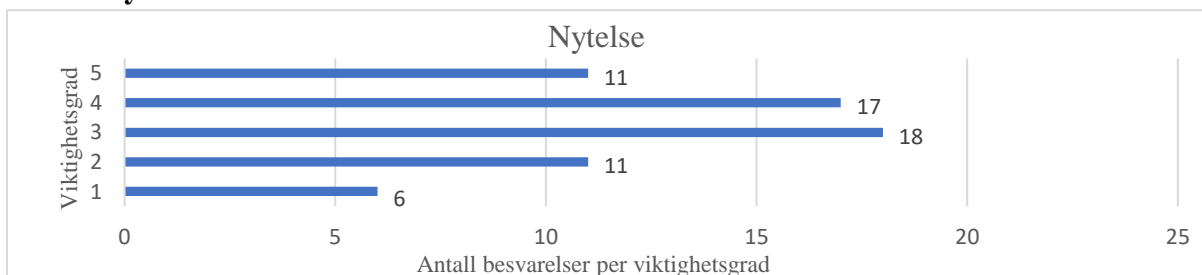
4.4.4 Kjønn og kjønnsorganer

Figur 8: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet kjønn og kjønnsorganer er i seksualundervisningen.

Om temaet kjønn og kjønnsorganer er det flest som har svart viktighetsgrad 3, og det er henholdsvis flere som har svart 4 og 5, enn 1 og 2 som vist i figur 8.

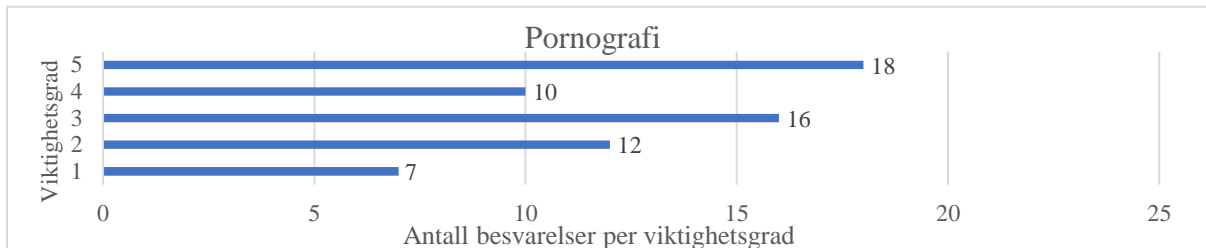
4.4.5 Nytelse

Figur 9: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet nytelse er i seksualundervisningen.

Når det kommer til nytelse er det flest som har svart 3 og 4, men som det kan ses i figur 9 har like mange svart 2 som 5.

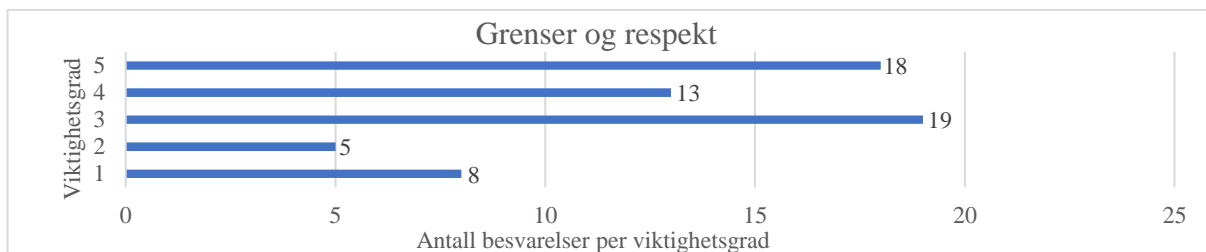
4.4.6 Pornografi

Figur 10: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet pornografi er i seksualundervisningen.

Om temaet pornografi er det en gradvis økning av antall svar oppover viktighetskalaen, der rangering 4 er den eneste som ikke følger trenden. Flest elever har altså svart 5, som vist i figur 10.

4.4.7 Grenser og respekt

Figur 11: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet grenser og respekt er i seksualundervisningen.

Om temaet grenser og respekt har flest elever svart 3, men som figur 11 viser er det kun 1 person som skiller 3 fra 5, og mange har også svart 4. Mange færre har svart 1 og 2, som tyder på at elevene anser dette som et viktig tema.

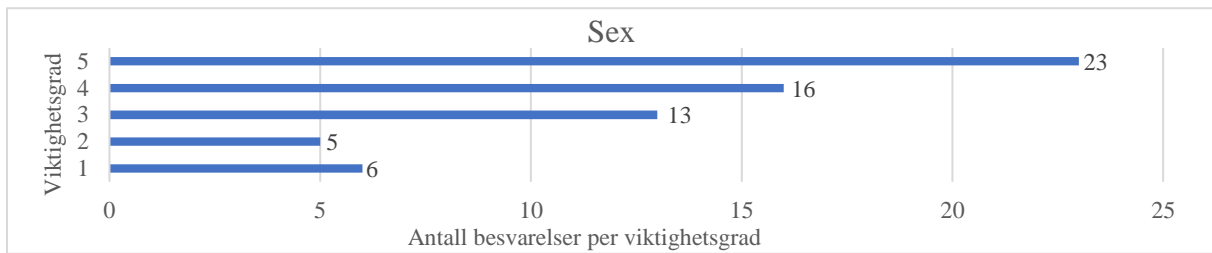
4.4.8 Kroppspress og kroppsidealer

Figur 12: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet kroppspress er i seksualundervisningen.

Om temaet kroppspress og kroppsidealer har flest svart 3, etterfulgt av 5 og 4. Det er også en god andel som totalt har svart de to laveste rangeringene. Figur 12 viser altså en uenighet blant elevene, men et større flertall heller mot at temaet er mer viktig enn uviktig.

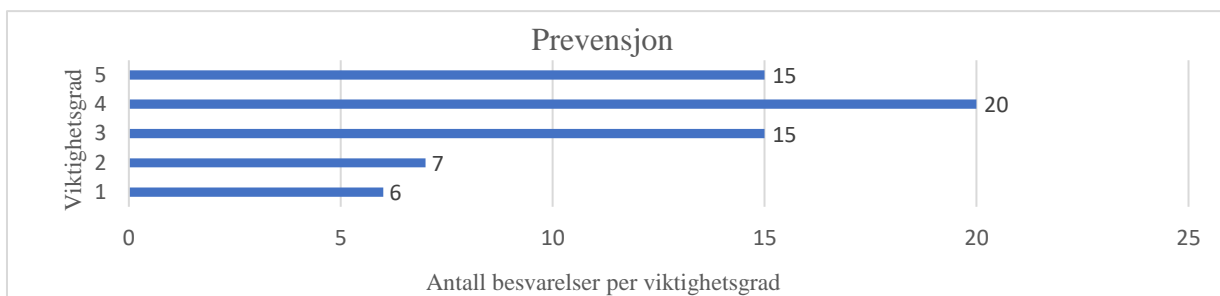
4.4.9 Sex

Figur 13: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet sex er i seksualundervisningen.

Når det kommer til temaet sex har flest elever svart viktighetsgraden 5. Dette utgjør litt mer enn én tredjedel av besvarelsene, som vist i figur 13. Deretter er grad 3 og 4 klare etterfølgere.

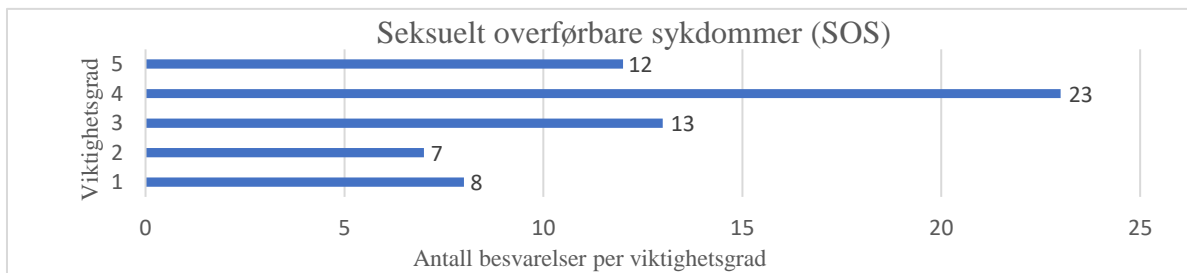
4.4.10 Prevensjon

Figur 14: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet prevensjon er i seksualundervisningen.

For temaet prevensjon har 50 elever svart 3, 4 eller 5, som vist i figur 14. Basert på dette kan det gjøres en antagelse at elevene synes det er over middels viktig å lære om

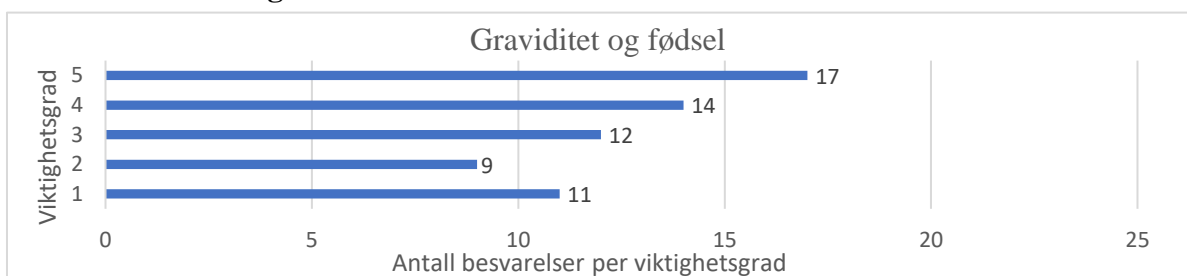
4.4.11 Seksuelt overførbare sykdommer (SOS)

Figur 15: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet SOS er i seksualundervisningen.

Når det kommer til seksuelt overførbare sykdommer har den største andelen av elevene svart 4, og som ses i figur 15 er det 10 stykker som skiller 4 og 3, som nest flest har svart.

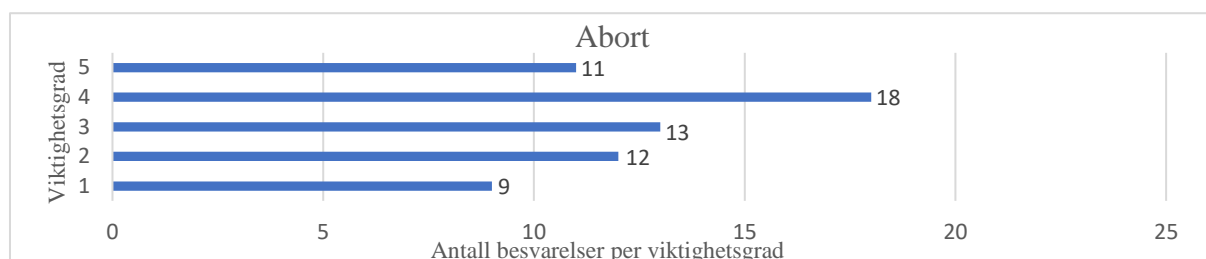
4.4.12 Graviditet og fødsel

Figur 16: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet graviditet og fødsel er i seksualundervisningen.

Graviditet har en gradvis økning av antall svar fra 2 til 5, men det at flere har svart 1 enn 2 bryter litt med denne trenden, som vist i figur 16.

4.4.13 Abort

Figur 17: Viser en oversikt over hvor viktig elevene synes at temaet abort er i seksualundervisningen.

Når det kommer til temaet abort er det en jevn fordeling blant 2, 3 og 5, men flest som har svart 4, som vist i figur 17. Denne relativt jevne fordelingen tyder på uenighet blant elevene.

4.5 Sammenligning mellom elevenes besvarelser og læreboka Naturfag 9

Tabell 3: Viser gjennomsnittlige graderinger for hvert tema av elevene og læreboka, samt avvik mellom disse graderingene.

Typetall fra elevenes besvarelser og antall avsnitt om temaene i læreboka viser nøyaktig måledata.

Tema	Gjennomsnittlig viktighetsgrad	Typetall (antall svar i parentes)	Antall avsnitt i Naturfag 9 av totalt 105	I hvilken grad fra 1 til 5 at naturfag 9 vektlegger tema	Avvik mellom elevenes og lærebokas viktighetsgrad
Puberteten	3,3	4 (23)	3	1,1	-67%
Seksualitet	2,8	1 (16)	6	2,2	-21%
Følelser	3,0	3 (14)	12	4,4	47%
Kjønn og kjønnsorganer	3,3	3 (19)	2	1	-70%
Nytelse	3,3	3 (18)	2	1	-70%
Pornografi	3,3	5 (18)	1	1	-70%
Grener og respekt	3,4	3 (19)	11	4,1	24%
Kroppspress og kroppsidealer	3,3	3 (17)	0	1	-70%
Sex	3,7	5 (23)	5	1,9	-49%
Prevensjon	3,5	4 (20)	28	5	43%
Seksuelt overførbare sykdommer	3,4	4 (23)	15	5	47%
Graviditet og fødsel	3,3	5 (17)	14	5	52%
Abort	3,2	4 (18)	6	2,2	-31%

Som vist i tabell 3 er elevenes viktighetsgradering ganske lik over alle temaene, og dette kan tyde på at én desimal utgjør en signifikant forskjell. Siden beregningsmodellen brukt for å vurdere lærebokas viktighetsgrader er basert rundt middelgraden 3, kommer det tydeligere frem der det er avvik fra denne graden. I motsetning til elevenes graderinger er det her flere temaer som har viktighetsgrad 1 eller 5. Denne forskjellen fra elevene kommer også av at elevene ofte uttrykker stor uenighet av viktigheten til temaene, mens en slik uenighet ikke kan komme frem i læreboka. Det er derfor naturlig å se på størrelsen på avviket mellom elevenes og lærebokas viktighetsgraderinger, der kroppspress og kroppsidealer, kjønn og kjønnsorganer, nytelse og pornografi har de største avvikene.

5 Diskusjon

5.1 Elevenes opplevelse av viktigheten av å ha seksualundervisning i skolen

At seksualundervisningen er nyttig i skolen uttrykker ungdommen i rapporten fra Redd barna (Grande, 2005, s.9) da det er en felles arena for all ungdom. Seksualundervisningen må satses på, og 55 av 63 elever i undersøkelsen fra denne oppgaven valgte viktighetsgrad 3,4 eller 5.

At seksualundervisning er viktig støttes også av funnene til Sex og samfunn (Hind, 2017, s.7) der 8 av 10 opplevde det som viktig. Basert på alle disse tre funnene kan det gjøres en antagelse om at ungdommen ønsker seksualundervisning i skolen.

5.2 Hvordan samsvarer temaenes viktighetsgrad for elevene og Naturfag 9?

Sex var det temaet med størst gjennomsnittlig viktighetsgrad, fra elevenes side med 3,7 (tabell 3). Elevenes anser teamet som dobbelt så viktig som læreboka, da avviket er på -49%. At sex er et tema som er savnet i undervisningen, er også et av funnene til Sex og samfunn (Hind, 2017, s.36). Dersom dette tas i betraktning burde mengden som står om sex i læreboka økes. Det er selvfølgelig ikke sånn at det som står i læreboka er det eneste en lærer vil gå gjennom, men ved at det står mer om det i læreboka blir man mer bevisst på at det burde gjennomgås nøyerere. BZgA og WHO (2010, s.49) mener gjennom sin matrise at elevene ihvertfall skal lære at sex er mer enn kun samleie. Et annet funn gjort i undersøkelsen gjennomført av Sex og samfunn (Grande, 2017, s.14) er at elevene ønsker at seksualundervisningen skal inneholde temaet prevensjon. Dette er også det temaet som hadde nest høyest gjennomsnittlig viktighetsgrad hos elevene i undersøkelsen gjennomført i denne oppgaven (tabell 3). Dette temaet har også fått mest plass i læreboka med hele 28 av 105 avsnitt, og i motsetning til temaet sex har prevensjon et positivt avvik på 43% (tabell 3). Dette vil si at læreboka oppfatter dette som et viktig tema. Dette er heller ikke så rart da elever på 9.trinn begynner å tenke på å ha sex, og kunnskap om prevensjon gjør dem bevisst på hvordan de skal beskytte seg mot seksuelt overførbare sykdommer og uønskede graviditeter.

To andre temaer som har høy gjennomsnittlig viktighetsgrad, på 3,4, er seksuelt overførbare sykdommer og grenser og respekt. Læreboka har derimot to ulike viktighetsgrader på disse temaene med henholdsvis 5 på seksuelt overførbare sykdommer og 4,1 på grenser og respekt, og begge har da et positivt avvik (tabell 3). På lik linje med prevensjon er seksuelt overførbare sykdommer et tema Sex og samfunn (Hind, 2017, s.14) fant ut at elevene ønsket å lære om. Dette er heller ikke så rart da disse kanskje også henger litt sammen, ved at prevensjon fungerer som beskyttelse. At elevene lærer om seksuelt overførbare sykdommer gjør at de blir mer bevisste på å beskytte seg mot dem, samt at de blir klar over hvordan man kan oppdage

dem. Dette er nok også grunnen til at læreboka anser temaet som dobbelt så viktig som elevene. Når det kommer til grenser og respekt har temaet også positivt avvik, men kun med 24%. At elevene lærer om grenser mener ungdommen i rapporten fra Redd barna (Grande, 2005, s.18-19) er viktig, da grenser skaper en bedre forståelse av egen seksualitet. Det å forstå egne grenser er viktig for å være trygg i seksuelle sammenhenger, men det er like viktig med respekt overfor andres grenser. Dette er nok også mye av grunnen til at læreboka opplever dette som et viktigere tema, da blant annet for å unngå hendelser som blant annet voldtekt. Til forskjell fra at boka synes dette har høy viktighetsgrad, fant Sex og samfunn (2017, s.36) i sin rapport at elevene savnet å lære om grenser.

Ut av de 13 temaene er det fire temaer som har en avviksgrad på -70% (tabell 3). Et av dem er pornografi som flest elever i denne undersøkelsen har gitt viktighetsgraden 5 (figur 11). Også ungdommen i Redd barna (Grande, 2005, s.12) uttrykte at ungdom i dag har enklere tilgang på seksuelt innhold, og at mye av dette ikke stemmer overens med virkeligheten. At læreboka ikke tar for seg noe om pornografi strider mot det ungdommene uttrykte, og tyder på vesentlige mangler. Ved at elevene ikke lærer om pornografi kan de tro at de det ser er sånn virkeligheten fungerer, og dette stemmer ikke med mye av pornografien som ligger tilgjengelig på internett. Også BZgA og WHO (2010, s.47) mener at dette er noe ungdommen burde lære om. Nyttelse er det andre temaet som har denne avviksgraden, og at dette kunne hatt en større plass støttes av at BZgA og WHO (2010, s.49) mener elevene burde lære om nyttelse for å danne positive holdninger.

Det tredje temaet med avviksgrad på -70% er kjønn og kjønnsorganer. En grunn til at viktighetsgraden kan være høyere hos elevene kan være at de ønsker å lære om hvordan kjønnsorganene ser ut, da kanskje spesielt det motsatte kjønn. Kjønnssidentitet er også en del av dette temaet, og Sex og samfunn (Hind, 2017, s.36) viser at ungdommen savnet dette i undervisningen. Ved å lære om kjønnssidentitet kan dette skape en bredere aksept, som BZgA og WHO (2010, s.36) mener ungdommen skal lære om i denne alderen. Det siste av disse fire temaene er kroppspress og kroppsideal, og er et tema ungdommen i rapporten til Redd barna (Grande, 2005, s.21) ønsker at seksualundervisningen skal inneholde. BZgA og WHO (2010, s.46) presiserer også at dette er noe seksualundervisningen burde inneholde. Avviksgraden på alle de fire temaene kan ses på som mangler i læreboka, og som støttes av Sex og samfunn, Redd barna og BZgA og WHO.

I tillegg til prevensjon, seksuelt overførbare sykdommer og grenser og respekt, har også temaene følelser og graviditet og fødsel et positivt avvik. Begge temaene oppfattes nesten

dobbelt så viktig av læreboka som av elevene (tabell 3). Graviditet og fødsel er et annet tema flest elever ga viktighetsgraden 5 (figur 16). Sex og samfunn (Hind, 2017, s.36) fant også at dette var noe elevene ønsket å lære om, og BZgA og WHO (2010, s.49) støtter dette.

Interessen om temaet fra elevenes side kommer nok mye fra å lære om hvordan det foregår. Fra lærebokas side kan det være like mye grunnet at elevene er i alderen der det er mulig å bli gravid, så det er greit å ha kunnskap om det dersom det skulle forekomme. Følelser var det temaer med jevnest fordeling på de fem viktighetsgradene (figur 7). Dette tilsier at noen elever opplever dette som veldig viktig, mens andre mindre viktig. Dette temaet er det med fjerde mest avsnitt i læreboka (tabell 3), og BZgA og WHO mener at elevene burde lære om det for å kunne håndtere følelsene.

Puberteten, seksualitet og abort er de tre siste temaene som ikke er nevnt, og alle disse har et negativt avvik. Puberteten var det temaet flest elever hadde skrevet at de ønsket å lære om (figur 3). Avviket til puberteten var på -67%, som tyder på at læreboka ikke vektlegger det i særlig grad (tabell 3). Puberteten starter gjerne tidligere enn på 9. trinn for mange, og det er mulig det derfor er tenkt at de skal lære om det før de kommer i puberteten. Derfor kan det være mer naturlig å ta det tidligere i skoleløpet, og selv om elevene mener at dette er et tema de ønsker å lære om, mener de ikke nødvendigvis ikke at det skal være på 9. trinn. Seksualitet var det temaet som var rangert med lavest viktighetsgrad av elevene, selv om funnene fra Sex og samfunn (Hind, 2017, s.14) tilsier at dette var noe elevene ønsket å lære om. Spørsmålet er også om elevene egentlig vet hva som ligger i begrepet, eller kun forbinder det med seksuell orientering. Selv om elevene hadde dette temaet med lavest gjennomsnittlig viktighetsgrad var fremdeles avviket på -21% (tabell 3). Abort er det siste temaet, og Sex og samfunn (Hind, 2017, s.36) gjorde et funn der elevene uttrykte at dette var et tema de savnet, og da dette også har et negativt avvik mellom læreboka og elevene virker det sannsynlig.

5.3 Elevenes ønsker og læreboka sett opp mot læreplanen

Når det kommer til hva læreboka skal inneholde så må det også ses på hva som står i læreplanen, da denne sier noe om hva elevene skal lære. I læreplanen for naturfag er det flere mål rettet mot seksualundervisning. Det mest opplagte er kompetansemålet som handler om at elevene skal lære å drøfte reproduktiv og seksuell helse (tabell 1). Alle de 13 temaene kan gå innunder dette kompetansemålet, siden det ikke nevner konkrete spørsmål som kan drøftes. Dette gjør til gjengjeld at læreboka ikke trenger å dekke alle temaene like godt for at elevene skal kunne nå dette målet. Videre har vi fagets relevans og sentrale verdier, kjerneelementer og det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring der det gjennomgående handler om å

lære å ivareta egen fysisk og psykisk helse, samt å hjelpe andre å ivareta den (tabell 1). Det samme gjelder derfor for disse målene som for kompetansemålet. Alle de 13 temaene kan hjelpe elevene med å ivareta fysisk og psykisk helse, så til syvende og siste står læreboka veldig fritt til å velge ut temaene den skal inneholde.

5.4 Hvilken betydning har denne forskningen?

Denne forskningen har gitt et innblikk i hvilke temaer elevene ønsker at seksualundervisningen i skolen skal inneholde. Seksualundervisningen er for øyeblikket kritisert, og gjennom denne forskningen kan lærere få et innblikk i hva elevene opplever som viktigst å lære om, og med det kunne implementere det i sin undervisning. Grunnet omfanget og tidsrammen til dette prosjektet var utvalget forholdsvis lite. Videre forskning kan derfor være å gjennomføre en større undersøkelse med et større utvalg, som vil føre til høyere validitet.

6 Avslutning

På bakgrunn av en lærebokanalyse, spørreundersøkelse og sammenligning mellom disse kan det konkluderes med at det generelt er stor variasjon i hvor viktig læreboka Naturfag 9 og elevene anser de 13 ulike temaene. Temaene seksuelt overførbare sykdommer, graviditet og fødsel, følelser, og prevensjon er det lagt mye større vekt på i læreboka enn hos elevene. På den andre siden er temaene kjønn og kjønnsorganer, kroppspress og kroppsidealer, puberteten, nytelse og pornografi nesten ikke beskrevet i læreboka, mens elevene anser disse som over middels viktige. Resultatene viser med andre ord at enkelte temaer virker overrepresentert, mens andre virker underrepresentert i forhold til hvordan elevene vektlegger viktigheten av temaene. Ettersom at åtte av temaene har et negativt avvik vil dette si at over halvparten av temaene oppfattes som mindre viktig for læreboka, enn for elevene. Konklusjonen er at læreboka inneholder mye bra informasjon, men at det er noen vesentlige mangler innenfor en del av temaene.

7 Litteraturliste

- Angvik, M. (1982). *Skolebokanalyse som tema for lærerutdanning og forskning*, 66, 367-379.
- BZgA & WHO. (2010). *Standards for Sexuality Education in Europe* [Brosjyre].
[https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2016/06/WHOStandards-for-Sexuality-Ed-in-Europe.pdf](https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2016/06/WHOStandards-for-Sexuality-Education-in-Europe.pdf)
- Christoffersen, L. & Johannesen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.
- Grande, H. B. (2005). *Sex og sann- ungdoms innspill til seksualiseringsdebatten*. Redd barna.
<https://docplayer.me/18245762-Sex-og-sann-ungdoms-innspill-til-seksualiseringsdebatten.html>
- Grünfeld, B. & Almås, E. (2021, 21. november). *Seksualitet*. Store medisinske leksikon.
<https://sml.snl.no/seksualitet>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2016). *Snakk om det!* Regjeringen.
https://www.regjeringen.no/contentassets/284e09615fd04338a817e1160f4b10a7/strategi_seksuell_helse.pdf
- Hind, R. (2016). *Seksualundervisning i skolen - En undersøkelse blant kontaktlærere i grunnskolen*. Sex og samfunn. <https://sexogsamfunn.no/wp-content/uploads/2019/05/Seksualitetsundervisning-unders%C3%B8kelse-1%C3%A6rere-pdf.pdf>
- Hind R. (2017). *Seksualundervisning i skolen - En kartlegging blant elever i 10. klassetrinn og 1 VGS* (Kantar TNS 17100931). Sex og samfunn. <https://sexogsamfunn.no/wp-content/uploads/2019/05/Rapport-180817.pdf>
- NSD (u.å). *Spørreskjema*. Norges senter for dataforskning. Hentet 22. februar 2022 fra <https://www.nsd.no/personverntjenester/oppslagsverk-for-personvern-i-forskning/sporreskjema/>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Læreplan i naturfag (NAT01.04)*. Fastsett som forskrift. Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020.
<https://data.udir.no/kl06/v201906/laereplaner-lk20/NAT01-04.pdf?lang=nob>
- Waagene, E. & Gjerustad, C. (2015). *Valg og bruk av læremidler-innledende analyser av en spørreundersøkelse til lærere*. Arbeidsnotat 12:2015. NIFU.

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Tabell over funn fra læreboka Naturfag 9

Tema	Naturfag 9
Totalt antall avsnitt	Avsnitt: 105
Puberteten	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 3</p> <ol style="list-style-type: none">1. avsnitt: Gjennom puberteten utvikler jenter seg til kvinner og gutter til mann. For jenter starter den i 11-årsalderen og hos gutter i 13-årsalderen. Store forskjeller som bestemmes av gener og ytre påvirkninger som kosthold og trening.2. avsnitt: Puberteten styres av hormoner, og forandringen skjer for å kunne lage barn. Kroppen er nødt til å lage kjønnsceller, sædcellene dannes i testiklene til gutten og eggcellene i eggstokkene hos jenter. Det skjer også synlige forandringer om nye utvekst av hår, endring av kjønnsorgan, pupper vokser og guttenes stemmer blir dypere.3. avsnitt: I puberteten skjer det store «ombygginger». Tanker og følelser er i endring, og kan gå opp og ned som en berg-og-dal-bane. Mange kjenner på følelsene utrygghet og usikkerhet. Kan også være spennende.
Seksualitet	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 6</p> <ol style="list-style-type: none">1. avsnitt: Seksualitet er mer enn kjønnsorganer, og omfatter både forelskelse, kjærlighet, erotiske følelser og hvem man blir tiltrukket av. Handler også om flørting og grensesetting.2. avsnitt: Fleste forelsker seg i personer av motsatt kjønn og dette kalles heterofili. Vi kan i Norge forelske oss i hvem vi vil. Å forelske seg i personer av samme kjønn kalles homofili, mens de som er tiltrukket av begge kalles bifili.3. avsnitt: For både gutter og jenter kan det hende at deres første seksuelle erfaringer er med en god venn eller venninne, ofte av samme kjønn. Dette betyr vanligvis ikke at din seksuelle orientering er avgjort.4. avsnitt: I ungdomstiden er det vanlig å være usikker på sin seksuelle orientering. Det kan ta tid og flere må teste seg frem, men for andre blir de klar over seksuell orientering tidlig i livet.

	<p>5. avsnitt: seksuell orientering handler om hvem vi blir forelsket i og tiltrukket av. Begrepet seksuell identitet eller legning benyttes også.</p> <p>6. avsnitt: Ordet skeiv blir ofte benyttet om homofile, lesbiske og bifile, men flere foretrekker heller LHBT+ som står for lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og alle andre som bryter med de vanlige forventningene om kjønn og seksualitet.</p>
Følelser	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 12</p> <p>1. avsnitt: Humøret svinger raskt og uforutsigbart, kan være enda sterkere ved forelskelse. Kan merkes ved f.eks. at hjerte banker fortere, du rødming, stammer, er ukonsentrerte eller klønete.</p> <p>2. avsnitt: Forelskelse er som en rus for hjernen, da den produserer signalstoffer som virker likt som narkotiske stoffer. Alle kan bli forelsket og det er ikke en aldersgrense.</p> <p>3. avsnitt: Når man får sterke følelser for en person man møter kan man bli sjenert og klønete. Flørting er da en måte vi vise oppmerksomhet på gjennom å smile mye, holde blikkontakt lenge.</p> <p>4. avsnitt: Flørting trenger ikke å tilsi at man blir kjærester, noen flørter bare for gøy. Da kan det bli misforståelser så det er viktig å si ifra hvis flørtingen blir ukomfortabel.</p> <p>5. avsnitt: En person kan bli «gal» av forelskelse. Men kan også sjalusi, da man kan bli sjalu på kjærester, venner og andre.</p> <p>6. avsnitt: Litt sjalusi kan være sunt, da det kan tyde på at man er forelsket eller hater tanken på å miste kjæresten. Sjalusi kan gnage og gnage, og dette handler om usikkerhet og selvtillit. Kjæresten er muligens utro eller gir oppmerksomhet til en annen. Men sjalusi kan også være helt uten grunn.</p> <p>7. avsnitt: Noen er så sjalu at det fører til at de nekter kjæresten å være med på ting eller treffe venner på egen hånd. Selv i et forhold er man to individuelle personer, og det er sunt med tid både sammen og alene. Du må stole på at du fortjener å bli elsket.</p> <p>8. avsnitt: Ved forelskelse kan man bli tynnhudet og sårbar. Hvis du ikke stoler på kjæresten og er konstant mistenksom så blir det slitsomt for begge.</p>

	<p>9. avsnitt: Kjærlighetssorg er noe av det vondeste man kan oppleve. Det kan gi en følelse av at livet ikke er verdt å leve. Følelsen av å bli sviktet av den du er glad i kan føre til fortvilelse og sinne. Som oftest så går det over, men hvor lang tid det tar varierer. Det kan hjelpe å snakke med noen om det.</p> <p>10. avsnitt: Vanlig å være stresset og usikker før man har sex første gang. Alle kløner.</p> <p>11. avsnitt: Kan oppstå sterke forvirrende følelser rundt tiltrekning. Bra å ha noen å snakke med. Trenger ikke skamme seg over følelsene.</p> <p>12. avsnitt: Kan være flaut eller irriterende å få kjønnsykdom. Undersøkelser kan være ubehagelig og flaut. Legen er erfaren og profesjonell og trygg å snakke med.</p>
Kjønn og kjønnsorganer	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 2</p> <p>1. avsnitt: De fleste tenker ikke over kjønnnet sitt, men noen tenker mye over det fordi de ikke kjenner seg igjen i kategoriene gutt eller jente. De som ikke føler seg hjemme i tildelt kjønn ved fødsel kalles seg gjerne for trans, intersex eller ikke-kjønn.</p> <p>2. avsnitt: Kjønnsideidentitet dreier seg om sin egen opplevelse av seg selv. Det trenger ikke å stemme med andres oppfatning.</p>
Nytelse	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 2</p> <p>1. avsnitt: Målet med onani kan være orgasme, og dette er en personlig opplevelse. Den starter ofte med sammentrekning av musklene i underlivet, etterfulgt av en kriblende deilig følelse. Følelsen er ikke lik hver gang, men den beskrives som intens og behagelig. Den varme følelsen sprer seg fra kjønnsorganene og ut i kroppen. Følelsen bygger seg opp før den «eksploderer». Noen synes den er best alene andre med nærhet til en annen.</p> <p>2. avsnitt: Orgasme kommer ikke av seg selv, så øvelse og utforskning er det som gjelder.</p>
Pornografi	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 1</p> <p>1. avsnitt: Nakenbilder og «dickpics» behandles på samme måte som blotting i parken.</p>

<p>Grenser og respekt</p>	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 11</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. avsnitt: Når man blir kjærester kan det ta tid å bli trygge på hverandre. Kan bli seksuelle lyster, men man kan ville vente for flere grunner som kan være kultur og oppvekst. 2. avsnitt: Den seksuelle lavalderen i Norge er 16. Brudd på loven kan gi fengselsstraff, men unntak kan være samtykke og jevn alder. 3. avsnitt: Ikke lett å vite hva man kan gjøre med andre. Det er lurt å kjenne partneren, og fortelle om hva man liker eller ikke uten å bli flau. Å sette ord på det gjør det enklere å skjønne hvor grensen går. 4. avsnitt: Begge må være klare for sex. ikke ha sex med en som er i tvil eller i stand til å si ja. 5. avsnitt: Noen kan presse andre til å ha sex, men dette er straffbart og uakseptabelt. Kan ødelegge gleden med sex senere i livet. Alle bestemmer over egen seksualitet og kropp. Aldri for sent å si nei. Dette kan være tegn på manglende respekt for den andre og de grensene personen setter. 6. avsnitt: Overgrep betyr krenkelse, både fysisk og psykisk form for overgrep er alvorlig. Ingen har lov til å lokke, tvinge eller manipulere til deltakelse eller se på sex. 7. avsnitt: Må ikke være fysisk kontakt for overgrep eller voldtekt. Overgrep på internett behandles likt som fysiske overgrep. 8. avsnitt: Tvunget overgrep er voldtekt, gjelder også hvis noe annet en penis blir puttet inn i skjeden, endetarmen eller munnen. Anmeldt 1000 voldtekter i Norge hvert år. Overgriperen og ofte offeret har vært påvirket av alkohol eller annen rus. Voldtekt straffes med flere års fengsel og økonomisk oppreisning. 9. avsnitt: Viktig å snakke om det, men kan være vanskelig. Viktig å ikke sitte alene med vonde tanker. 10. avsnitt: Seksuelle overgrep er straffbart og bør anmeldes. Politi kan gi psykisk støtte og sikre spor. Jo tidligere kontakt tas jo bedre. Ikke dusj før du har blitt undersøkt. 11. avsnitt: Noen barn blir voldtatt av kjentfolk, selv om barn sier de har lyst er det den voksenes ansvar.
---------------------------	--

Kroppspress	Antall avsnitt omhandlende temaet: 0
Sex	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 5</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. avsnitt: Sex er mer enn å ligge sammen, og er en samlebetegnelse på alle typer intim nytelse. Når det gjøres sammen kalles det samleie. Når det gjøres alene kalles det onani. Ved bruk av hendene kalles det gjerne runking, fingring eller kiltring. 2. avsnitt: Mange barn leker «doktor» der de ser og tar på hverandres kjønnsorganer. Det er vanlig å utforske egen seksualitet alene ved onani. 3. avsnitt: Onani er ufarlig og en fin måte å bli kjent med egen seksualitet. Hvis du vet hvordan du selv funker blir det lettere i møte med en annen. 4. avsnitt: Finnes flere måter å ha sex på uten å ligge sammen, som kyssing, klining og berøring. Det kan være å stimulere hverandres kjønnsorganer eller andre erogene soner som får det til å kile i underlivet. 5. avsnitt: De fleste opplever å bli tiltrukket av et annet menneske, man blir kåt. Hjerter banker hardere, pusten er raskere og blodet strømmer til kjønnsorganene. Guttene får ereksjon, mens jentene kan få stiv klitoris, svulmende kjønnslepper og skjeden blir fuktig. Kroppen gjør seg sånn klar til sex.
Prevensjon	<p>Antall avsnitt om temaet: 28</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. avsnitt: Mulig å få barn uten å ha sex, og ha sex uten å få barn. Perioden man ikke vil ha barn kan man gå på prevensjonsmidler. 2. avsnitt: Finnes mange ulike prevensjonsmidler og et er ikke best for alle. Oppsøk helsesøster, helsestasjonen for ungdom eller legen for informasjon om hva som passer deg. 3. avsnitt: Vanligste for ungdom er kondom og p-piller. Ingen gir 100% beskyttelse. Kondom er det eneste som beskytter mot kjønnssykdommer. 4. avsnitt: Kondom er eneste prevensjonsmiddelet for menn, og beskytter mot graviditet og kjønnssykdommer. Kondommen er lagd av gummi

	<p>og finne si flere størrelser, farger og smaker. Kan gjøre følsomheten på penis lavere</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. avsnitt: Kondommen rulles på stiv penis før den føres inn i skjeden eller andre kroppsåpninger. Bør trene på å ta den på. 6. avsnitt: Kondommen fanger opp sæden, så de ikke overføres til partneren. Skal brukes under hele samleie. 7. avsnitt: Ikke la pakken med kondomer ligge for lenge, da de kan gå ut på dato. 8. avsnitt: Kobberspiral er en tynn plastbit dekket i et tynt lag med kobber. Ca. 3 cm lang og settes av helsesykepleier, jordmor eller lege. Kan gjøre vondt å sette inn, men merkes ikke når den er inne. 9. avsnitt: Kobberspiralens to tråder kommer ut av livmor åpningen. Trådene skal hjelpe med å vite at den er på plass og ved uttakning. 10. avsnitt: Kobberspiralen inneholder ikke hormoner, påvirker ikke menstruasjonssyklusen. Me endrer miljøet i livmoren for å gjøre det vanskeligere å befrukte egget. 11. avsnitt: Hormonspiralen er relativ lik kobberspiralen, men inneholder hormonet gestagen. Har mindre hormoner enn andre prevensjonsmidler med hormoner. Vanlig å få kortere eller uregelmessige eller slutte å ha blødninger. Denne fungerer ved å gjøre det vanskeligere for sædcellen å bevege seg i livmoren. 12. avsnitt: P-stav er en myk plastpinne på ca. 4 cm lang og 2 mm tykk, og inneholder hormonet gestagen. Hindrer eggøsning og kan endre menstruasjonssyklus. Noen beholder vanlig menstruasjon, mens andre får uregelmessige blødninger. 13. avsnitt: P-staven settes i overarmen av lege, helsesykepleier eller jordmor. Skjer via et sprøytelignende verktøy. Den virker så i tre til fem år. 14. avsnitt: P-sprøyte ligner på p-staven, og inneholder gestagen. Kan gi alvorlige bivirkninger, men risikoen er lav. 15. avsnitt: P-sprøyta settes av helsepersonell, under huden i overarmen eller rumpemuskelen. Hormonet hindrer eggøsning. Den må settes med under 3 måneder mellomrom for å unngå bli gravid
--	--

16. avsnitt: P-ring er en my gumming som klemmes sammen og føres opp i skjeden. Inneholder østrogen og gestagen, og skiller ut hormoner i tre uker. Det skal være en uke pause før det settes inn en ny, du vil få vanlig blødning, men fremdeles være beskyttet mot graviditet. Kan hoppe over blødningen ved å sette inn en ny med en gang. De kan kjøpes på apoteket med resept fra lege, jordmor eller helsesykepleier.
17. avsnitt: P-plasteret er 4,5 cm langt og kan festes flere steder. Byttes en gang i uka i tre uker, for så en plasterfri uke.
18. avsnitt: P-plasteret inneholder østrogen og gestagen, som trekkes gjennom huden og inn i blodløpet. De hindrer eggøsning, og kan fås på apoteket med resept fra lege, helsesykepleier eller jordmor.
19. avsnitt: P-piller inneholder østrogen og gestagen, og det svelges en per dag. Tas opp gjennom veggen i tarmen og går over i blodet. Gjør at det ikke løsner nytt egg fra eggstokkene. Livmoråpningen og livmoren påvirkes også som gjør det vanskeligere for sædcellen å komme inn.
20. avsnitt: P-pillene må tas regelmessig for at de skal virke, og de gir ofte regelmessige blødninger hver 4. uke. Det finnes mange ulike typer, som inneholde ulike mengder hormoner som igjen gir ulike bivirkninger. De kan kjøpes på apoteket med resept fra lege, helsesykepleier eller jordmor.
21. avsnitt: Gestagenpiller inneholder hormonet gestagen, og gir ingen risiko for blodpropp. Da tas som p-piller, men må tas til samme klokkeslett hver dag: Minipiller er en av flere gestagenpiller, og kan fås på apoteket med resept fra lege, helsesykepleier eller jordmor.
22. avsnitt: Man kan i teorien kun bli gravid en liten periode av menstruasjonssyklusen, fem dager før eggøsning. Noen prøver derfor å bruke «sikre perioder», men disse er ikke så sikre.
23. avsnitt: Vanskelig å beregne når eggøsning skjer, tar ca. 12-14 dager fra eggøsning til menstruasjonen starter. Det kan være flere eggøsninger i samme syklus, og sædcellen kan leve opp til 72 timer i skjeden.

	<p>24. avsnitt: Ikke lurt på å planlegge å avbryte samleie før gutten «kommer». Kan være vanskelig å stoppe, og små dråper kan komme før utløsning. Dette kan være nok til å bli gravid.</p> <p>25. avsnitt: Ei jente kan ta angrepille dersom prevensjonen svikter. Angrepille er nødprevensjon, og skal ikke brukes som fast løsning. Den inneholder kunstig hormon som skal forskyve eggløsningen.</p> <p>26. avsnitt: Angrepille er mindre sikkert en prevensjon og dyrere, samt være en større belastning for kroppen. Finnes ulike typer på markedet, og kan kjøpes på apotek uten resept. Effekten til pillen er bedre desto tidligere en tas.</p> <p>27. avsnitt: sikreste formen for nødprevensjon er kobberspiral, den kan settes inn inntil fem dager etter ubeskyttet sex.</p>
<p>Seksuelt overførbare sykdommer</p>	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 15</p> <p>1. avsnitt: Sex kan overføre kjønnssykdommer, og kan aldri være sikker på hvem som har dem.</p> <p>2. avsnitt: Ta på eller kysse noen er nesten uten risiko, men kjønnssykdommer kan overføres via fingre som har vært i kontakt med kjønnsorganer. Kjønnssykdommene smitter først og fremst via samleie, analsex eller oralsex. Noen få også via blod.</p> <p>3. avsnitt: Tre vanligste kjønnssykdommene blant ungdom i Norge er klamydia, kjønnsherpes og kjønnsvorter. Alle kan og bør behandles.</p> <p>4. avsnitt: Klamydia er vanligste kjønnssykdommen, og kommer av en bakterie, som gir betennelse på slimhinnene i kjønnsorganene, urinveiene og endetarmen. Kan også bli smittet gjennom slimhinnene i munnen og nesa dersom man er i kontakt med slimhinnen til en som er smittet.</p> <p>5. avsnitt: Klamydia kan være vanskelig å oppdage, da den ikke gir noen spesielle plager. Kan merkes gjennom svie eller kløe. Behandlingen med antibiotika virker ofte bra mot klamydia. Klamydia som ikke behandles i tide kan senere redusere sjansene for å få barn senere i livet.</p> <p>6. avsnitt: Kjønnsherpes er en vanlig, men ikke spesielt farlig sykdom. Mellom 20 og 40% av alle over 20 er smittet. Symptomene er kløe og</p>

brenner i huden et sted på kjønnsorganene. Kommer så utslett med små blærer som sprekker, blir sår og gror igjen.

7. avsnitt: Herpes skyldes et virus som kan smitte hvis et herpesår kommer i kontakt med slimhinnene dine. Første utbruddet varer gjerne i 2-4 uker. Noen merker ikke noe, mens andre får veldig vondt. Noen får bare et utbrudd, mens andre får jevnlig utbrudd. Har du først fått herpes i kroppen er det der resten av livet, og det finnes middel som gjør utbruddet mildere og kortere.
8. avsnitt: herpesviruset kan ligge i dvale i årevis for å så senere gi utbrudd. Under utbrudd bør man unngå kontakt med andres slimhinner og holde det rent for å unngå andre infeksjoner.
9. avsnitt: Munnherpes er ikke det samme som kjønns herpes.
10. avsnitt: Kjønnsvorter kommer også at et virus som smitter ved seksuell kontakt. De kan være brune eller hvite, og sitter i og rundt kjønnsorganet. Viruset smitter ved at slimhinnene er i kontakt. Kjønnsvorter er ikke farlig, men kan klø og være ubehagelige. De forsvinner vanligvis av seg selv, men kan behandles dersom de ikke gjør det.
11. avsnitt: Syfilis er en bakteriesykdom som smitter ved seksuell kontakt, også oralsex. Et symptom kan være å få et sår der man ble smittet. Dette kan være på penishode, i skjedeåpningen, munnen, svelget eller endetarmsåpningen. Såret forsvinner etter hvert, men infeksjonen spres videre ut i kroppen. Noen blir slappe, får feber, hovne lymfekjertler eller utslett. Infeksjonen kan angripe hjernen eller hjerte, og kan være dødelig uten behandling.
12. avsnitt: Aids er den alvorligste kjønns sykdommen som skyldes viruset hiv. Viruset kommer over i ditt blod gjennom andres kroppsvæsker eller blod. Hiv smitter ikke gjennom nærkontakt, klemmer eller kyss, heller ikke via toalettseter, bestikk, vann, met eller insektsstikk.
13. avsnitt: En blodprøve kan fortelle om du har hiv, 80% av dem som har det ble smittet via ubeskyttet sex, resten av moren under eller etter fødsel. Hivpositive i vellykket behandling har så lave nivåer i blodet at de ikke gir noen risiko for smitte.

	<p>14. avsnitt: De som er smittet med hiv uten behandling utvikler ofte aids. Dette fordi hiv- viruset bryter ned immunforsvaret, da de hvite blodcellene som er viktig for hele immunforsvaret.</p> <p>15. avsnitt: Hvis du er usikker på om du har kjønnsykdommer burde du teste deg. Dette kan gjøres hos fastlegen, gynekologen eller på helsestasjonen. Det tas ofte en urin- eller blodprøve for å teste, men det er ikke alltid nok, så noen ganger med legen undersøke underlivet.</p>
<p>Graviditet og fødsel</p>	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet:14</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. avsnitt: Første tegn på at jenta er gravid er at hun ikke har fått mensene. Andre tegn er ømme bryster, kvalme og tretthet 2. avsnitt: Hvis jenta lurer på om hun er gravid kan det lønne seg å ta en graviditetstest. Kroppen lager hormonet hCG når de er gravide, og en graviditetstest kan kjøpes på apoteket. Denne testen tisses på også ventes det på resultat. Dersom testen ikke finner hormonet i urinen er jenta mest sannsynlig ikke gravid. 3. avsnitt: Samleie uten kondom fører til at sædceller sprutes fra mannens penis. 4. avsnitt: Hvis sædcellen kommer frem til riktig tid smelter den inn i eggcellen, og dette kalles befruktning. Eggcellen vandrer så videre opp i egglederen, og danner en celleklump 5. avsnitt: Celleklumpen fester seg til livmorens slimhinne, og blir liggende å dele seg i noen uker før den får kontakt med morens blodkar som fungerer som «røtter» det næring og oksygen fra morens blod blir tatt opp. Dette utvikler seg videre til en morkake. 6. avsnitt: Koblingen mellom fosteret og morens blodsystem skjer gjennom navlestrengen. Grunnen til at blodet til fosteret og moren ikke blir dannet er grunnet en barriere av celler mellom blodsystemene. Fosteret ligger en sekk fylt med en væske. 7. avsnitt: Cellene fortsetter å dele seg så fosteret vokser. Ved 12 uker kan foreldrene finne ut av kjønnet, og de fleste organene blir dannet. Fosteret fortsetter å utvikle seg frem til fødsel 8. avsnitt: Moren må leve sunt for at barnet skal utvikles normalt. Som vil si spise dunt og variert og ikke drikke alkohol eller røyke. Morkaken

	<p>må også fungere som den skal. Noen fostre har også sykdommer eller genfeil som ikke har sammenheng med hvordan moren lever.</p> <p>9. avsnitt: Fosteret bruker omtrent 38 uker på å utvikle seg, og svangerskapet beregnes til 40 uker fra første dag i siste menstruasjon. Ut fra denne kan man vite omtrent når fødselen blir, og dette kalles termin.</p> <p>10. avsnitt: Forskere er ikke helt sikre på hva som starter fødselen eller hvordan kroppen vet at fosteret er ferdig utviklet, men hormonet oksytosin spiller en rolle. De fleste velger å føde på sykehus, men er også mulig med hjemmefødsel. Fødsel er hardt arbeid og smertefullt.</p> <p>11. avsnitt: En normal fødsel starter med at fostervannet renner ut eller at musklene i livmoren trekker seg sammen. Disse sammentrekningene kalles veer eller rier. Livmoren åpner seg, og barnet kan presses ut gjennom bekkenet. Første fasen er åpningsfasen, og varer til nederste del av livmoren er helt åpen. Det er stor variasjon i hvor lang tid fødselen tar.</p> <p>12. avsnitt: Andre fasen er utdrivingsfasen. Moren må sammen med livmorssammentrekningene presse slik at barnet kommer gjennom skjeden. Barnet kommer vanligvis med hodet først, men den kan ligge på andre måter. I noen tilfeller er det nødvendig med keisersnitt det barnet tas ut gjennom magen.</p> <p>13. avsnitt: Når barnet kommer ut må det puste selv, og blodet begynner å sirkulere inne i babykroppen. Lungene fylles også med luft for første gang, så er vræl er et godt tegn.</p> <p>14. avsnitt: Navlestrengen må så kuttet over, og dette kutter næringsforbindelsen med moren. Moren må press ut morkaka, sammen med rester av fosterhinna og navlestrengen. Dette kalles for etterbyrdsfasen. Hvis barnet suger melk produserer moren oksytosin som gjør at morkaka kommer lettere ut.</p>
Abort	<p>Antall avsnitt omhandlende temaet: 6</p> <p>1. avsnitt: Hva abort er og at det er forskjell på spontanabort og provosert abort</p>

	<p>2. avsnitt: Forklarer hvorfor spontanabort skjer som at hovedårsaken er grunnet at det er noe galt med fosteret</p> <p>3. avsnitt: Forklarer provosert abort som å velge å avslutte svangerskapet. Samt rettighetene til kvinner om å ta selvbestemt abort de første 12 ukene.</p> <p>4. avsnitt: Forklarer at etter 12 uker kan man søke om abort, og det kan gjennomføres til uke 18. Det er da to leger som avgjør om du får ta abort eller ikke, det skal veldig mye til for å ta abort etter 18 uker. Videre sier det at det ikke er en aldersgrense, men at foresatte må få beskjed dersom jenta er under 16 år.</p> <p>5. avsnitt: To måter å gjennomføre abort, kirurgisk gjennom at fosteranlegget og morkaka blir fjernet og ved hjelp av hormontabletter. Siste skjer i to omganger, der en stopper utviklingen og den andre er selve aborten</p> <p>6. avsnitt: provosert abort tillatt i Norge fra 1964, men måtte da søkes om. I 1978 fikk kvinnene lov til selvbestemt abort til uke 12. Fremdeles diskuteres abortloven. Og selv om det er selvbestemt er det nyttig å snakke med noen om valget.</p>
--	--

8.2 Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen

Obligatoriske felt er merket med stjerne *

Denne undersøkelsen er et ledd i min FoU- oppgave, våren 2022

Jeg ønsker i oppgaven å finne ut av hva elever på 9. trinn ønsker at seksualundervisningen skal inneholde, for så å sammenligne dette med innholdet i naturfagslære bøker.

Spørreundersøkelsen er helt anonym, og svarene som samles inn vil kun benyttes i denne oppgaven.

Tusen takk for at du tar deg tid til å svare!

Hvilket kjønn identifiserer du deg selv med? *

Kvinne

Mann

Ikke definert

Har du hatt seksualundervisning tidligere på 9. trinn? *

Ja

Nei

Hvor viktig synes du det er å ha seksualundervisning på skolen? *

Der 1 er lite viktig og 5 er veldig viktig

Verdi

Hvilke temaer ønsker du at seksualundervisningen skal inneholde? *

Hvor viktig synes du det er å lære om disse temaene?

Puberteten *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Seksualitet *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Følelser *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Kjønn og kjønnsorganer *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Nytelse *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Pornografi *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Grenser og respekt (Hva dine grenser er og at andres grenser skal respekteres) *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Kroppspress og kroppsidealer

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Sex *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Prevensjon (metoder eller medisin for å forhindre graviditet eller kjønnssykdommer) *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Seksuelt overførbare sykdommer (Sykdommer som overføres via sex) *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Graviditet og fødsel *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

Abort (Avbryte en graviditet) *

Der 1 er i lite viktig og 5 er i veldig viktig

Verdi

8.3 Vedlegg 3: Mail sendt til skolene

Hei,

Jeg går for øyeblikket tredjeåret på grunnskolelærerutdanningen ved NTNU i Trondheim, og i denne forbindelse jobber jeg med en FoU- oppgave i naturfag. I sammenheng med denne trenger jeg at 9. klassinger besvarer en spørreundersøkelse. Og lurer på om dette hadde vært mulig å gjennomføre.

Problemstillingen min er: *Hvordan samsvarer temaene som elevene på 9. trinn ønsker å lære om med temaene i læreboka Naturfag 9?*

Spørreundersøkelsen inneholder 16 flervalgsspørsmål og et åpent spørsmål. På det åpne spørsmålet skal de skrive ned hvilke temaer de ønsker at seksualundervisningen skal inneholde. Det er viktig å presisere at de kan svare så mye de vil. På flervalgsspørsmålene skal elevene gradere hvor viktig de synes det er å lære om bestemte temaer. Her er det viktig å påpeke at de ikke skal svare på hvor god forståelse de har av temaet, men hvor viktig de synes det er å lære om det. Det er viktig at de får informasjon om at de ikke trenger å ta spørreundersøkelsen og at de kan trekke seg når som helst, samt at den er anonym. Før gjennomføring av undersøkelsen er det også viktig at det går gjennom hva svarene skal gå til. Spørreundersøkelsen vil ta ca. 10 minutter. Jeg har også vært i kontakt med NSD med tanke på personvern, og fikk svar at elevene kan svare på denne undersøkelsen uten at det må hentes inn skriftlig dokumentasjon fra foreldrene.

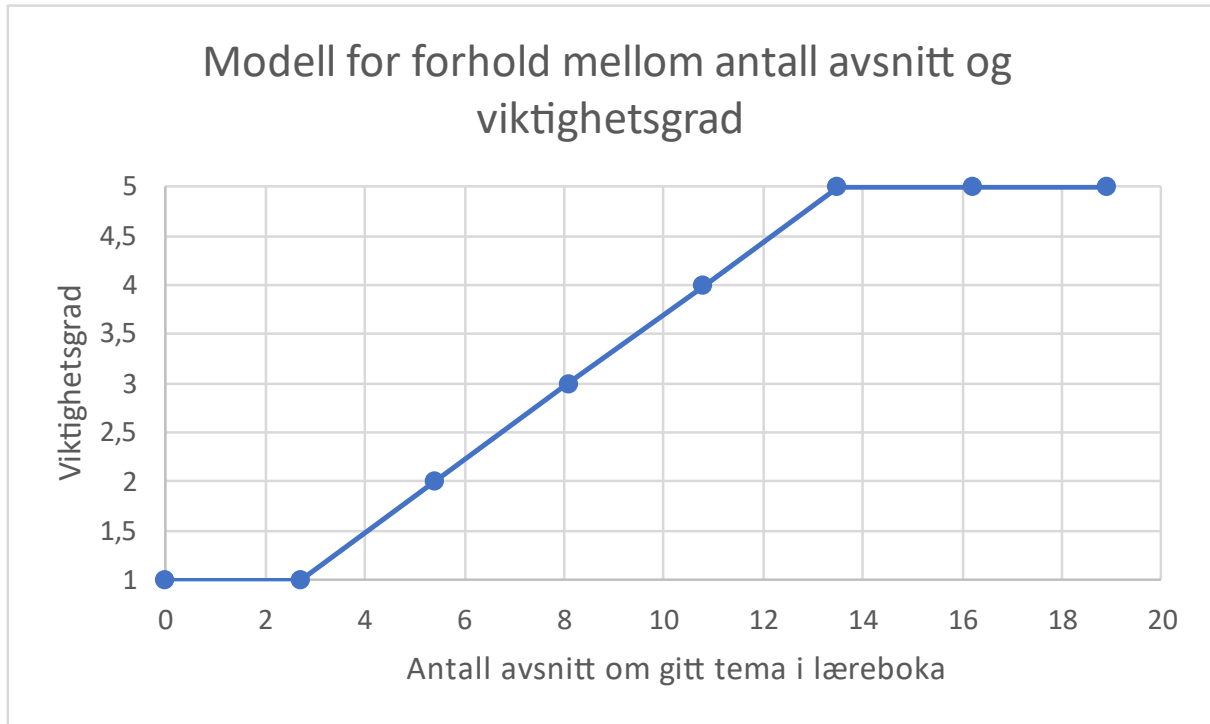
Dette er linken til spørreundersøkelsen: <https://nettskjema.no/a/252643>

Håper dette er mulig å gjennomføre!

På forhånd takk!

Mvh Synne Colling

8.4 Vedlegg 4: Utrekningen av forholdet mellom antall avsnitt og viktighetsgrad.

Figur 18: Modell av utregning for forholdet mellom antall avsnitt og viktighetsgrad.

Gjennomsnittlig antall avsnitt per tema ble brukt som utgangspunktet for skalaen, der 105 avsnitt delt på 13 temaer utgjør 8,07 avsnitt per tema. Dette antallet ble brukt til å definere midten av skalaen, altså viktighetsgrad 3. Hver grad på skalaen (1-5) ble deretter vektet mot forholdet til denne middelveiden til modellen med formelen under,

$$N = \frac{n_{grad}}{3} \cdot 8,07$$

der N er antall avsnitt for å tillegges viktighetsgrad n . Denne formelen vil dermed gi følgende antall avsnitt for de 5 viktighetsgradene:

Grad 1: 2,7 avsnitt

Grad 2: 5,4 avsnitt

Grad 3: 8,1 avsnitt

Grad 4: 10,8 avsnitt

Grad 5: 13,5 avsnitt

Denne vektingen gjør at det er nøyaktig 2,7 avsnitt mellom hver hele viktighetsgrad. En lineær modell mellom disse forholdene ble brukt til å finne viktighetsgradene for det ulike antallet avsnitt om temaene i læreboka, som er vist i figur 18 og funksjonsuttrykket under.

$$X_{grad} = \frac{N_{avsnitt}}{2,7}$$

For å passe skalaen 1-5 ble alle verdier under 1 og over 5 henholdsvis tilegnet disse viktighetsgradene.